

EINDRAPPORT

Tussenevaluatie ESF+ Sociale Innovatie SER DiB

IN OPDRACHT VAN

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

AUTEURS

Henk Tissing
Marlies de Groot
Sabine Herder

24 augustus 2026

Managementsamenvatting

In juni 2024 is een nieuw hoofdstuk voor sociale innovatie ten behoeve van het ondersteunen van arbeidsorganisaties in de bevordering van diversiteits- en inclusiebeleid – kortweg aangeduid als **'hoofdstuk SER DiB'** – toegevoegd aan het ESF+-programma 2021-2027. Met dit hoofdstuk wordt beoogd het netwerk van regionale inclusiedesks verder te ontwikkelen en uit te breiden. Deze inclusiedesks ondersteunen arbeidsorganisaties, in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf, bij het bevorderen van gelijke kansen, diversiteit en inclusie en bij het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie. De Sociaal-Economische Raad (SER) is voor dit hoofdstuk de enige aanvrager.

Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft Bureau Bartels in de periode maart tot en met juli 2026 een tussenevaluatie uitgevoerd naar de voorbereiding, voorwaarden en aanvraagprocedure van het hoofdstuk en naar de voortgang van het project.

De tussenevaluatie had tot doel om inzicht te verkrijgen in de ervaringen met de voorbereiding, de subsidievoorwaarden en het aanvraagproces, de ontwikkeling en uitbouw van het netwerk van regionale inclusiedesks en de lessen voor de toekomst. Voor de beantwoording van deze vragen zijn vier onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Allereerst is deskresearch verricht op basis van relevante documenten. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met sleutelpersonen van het SZW, Uitvoering Van Beleid (UVB) en de SER. De bevindingen uit deze gesprekken zijn kwalitatief geanalyseerd en, waar mogelijk,

ondersteund met informatie uit de deskresearch. De uitkomsten zijn verwerkt in deze rapportage.

Uit de tussenevaluatie komt naar voren dat de voorbereiding van het hoofdstuk iets anders is verlopen dan gebruikelijk bij ESF+-hoofdstukken, omdat de SER als enige beoogde aanvrager al in het voortraject betrokken was bij de inhoudelijke invulling. Ondanks de tijdsdruk en de uitdaging om de beoogde activiteiten binnen de ESF+-systematiek te passen, wordt deze voorbereidingsfase door betrokkenen positief beoordeeld. Wel bleken de financiële voorwaarden in de praktijk anders uit te pakken dan gedacht, wat er na het verschijnen van de Handleiding projectadministratie toe leidde dat de SER zich genoodzaakt zag om een herziene aanvraag in te dienen.

De voorlichting over het hoofdstuk verliep eveneens anders dan gebruikelijk, omdat de betrokkenheid van de SER in het voortraject aanvullende informatievoorziening overbodig maakte. Hoewel de informatievoorziening vooraf als voldoende werd ervaren, was aanvullend contact met UVB nodig over met name financieel-technische aspecten. De beoordeling van zowel de initiële als de herziene aanvraag verliep zonder bijzonderheden.

Wat betreft de uitvoering blijkt dat het project inmiddels goed op gang is gekomen. Voor alle subsidiabele activiteiten zijn werkzaamheden gestart en worden kosten gemaakt. Het opzetten van de nieuwe inclusiedesks is als laatste opgepakt, mede omdat eerst

potentiële regio's moesten worden geïnventariseerd en een externe uitvoeringspartner via een Europese aanbesteding moest worden geselecteerd. Sinds eind 2025 is deze partner betrokken en zijn grote stappen gezet: de drie regio's zijn bekend en de eerste nieuwe inclusiedesk staat op het punt van start te gaan. Verder past het project inhoudelijk goed bij de horizontale EU-doelstelling van gelijke kansen en non-discriminatie. De regionale inclusiedesks richten zich op het bevorderen van diversiteit binnen bedrijven en het tegengaan van arbeidsdiscriminatie.

Een belangrijk aandachtspunt betreft de borging van bestaande inclusiedesks. De feitelijke uitvoering van deze desks wordt niet vanuit ESF+ gefinancierd, maar vanuit centrumgemeenten. Daardoor is vervolg-

financiering na afloop van gemeentelijke subsidieperioden niet vanzelfsprekend. De desk in Amsterdam is hierdoor enige tijd *on hold* gezet en bij de andere bestaande desks is de borging nog niet geregeld. Voor het vervolg van de projectperiode wordt aanbevolen om bij de nieuwe inclusiedesks vanaf de start nadrukkelijk aandacht te besteden aan borging, zodat tijdig afspraken worden gemaakt over regionale inbedding, eigenaarschap en vervolgfinanciering na afloop van de subsidieperiode. Daarnaast ligt het voor de hand om de financiële voortgang en uitvoerbaarheid van het project nauwgezet te blijven volgen, mede gezien de eerdere noodzaak tot herziening van de aanvraag en de omvang van de activiteiten die nog moeten worden gerealiseerd.

Executive summary

In June 2024, a new chapter on social innovation to support work organisations in promoting diversity and inclusion policies — referred to in brief as the '*chapter SER DiB*' — was added to the 2021–2027 ESF+ programme. The chapter is intended to further develop and expand the network of regional inclusion desks. These desks support organisations, particularly small and medium-sized companies, in promoting equal opportunities, diversity and inclusion, and in tackling labour market discrimination. The Social and Economic Council (SER) is the sole applicant under this chapter.

At the request of the Ministry of Social Affairs and Employment (SZW), Bureau Bartels carried out a mid-term evaluation between March and July 2026, evaluating preparation, conditions and application procedure for the chapter, as well as the progress made during the project.

The aim of the mid-term evaluation was to provide insight into experiences with the preparation, conditions and application process; the development and expansion of the network of regional inclusion desks; and lessons for the future. Four research activities were carried out to answer these questions. First, desk research was conducted on the basis of relevant documents. In addition, interviews were held with key individuals from SZW, the implementation body (in Dutch: Uitvoering Van Beleid (UVB)) and the SER. The findings from these interviews were analysed qualitatively and, where possible, substantiated with information from the desk

research. The results have been incorporated into this report.

The mid-term evaluation shows that the chapter was prepared somewhat differently from customary ESF+ chapters, as the SER, being the only intended applicant, was already involved in shaping the chapter's content during the preliminary phase. Despite the time pressure and the challenge of fitting the intended activities within the ESF+ framework, those involved view this preparatory phase positively. In practice, however, the financial conditions proved to differ from what had been expected. Following publication of the project administration manual (in Dutch: Handleiding project-administratie), this led the SER to conclude that a revised application was necessary.

Provision of information about the chapter also differed from the usual approach, as the SER's involvement in the preliminary phase meant that no additional provision of information was needed. Although the information provided in advance was considered sufficient, further contact with UVB was required, particularly on financial and technical aspects. The assessment of both the initial and revised applications proceeded without any notable issues.

In terms of implementation, the project now appears to have gained good momentum. Work has begun and costs are being incurred for all eligible activities. The establishment of the new inclusion desks was addressed last, partly because potential regions first had to be

identified and an external implementation partner had to be selected through a European public procurement procedure. Since the end of 2025, this partner has been involved and significant progress has been made: the three regions have been identified, and the first new inclusion desk is about to become operational. In addition, the project is well aligned in substantive terms with the horizontal EU objective of equal opportunities and non-discrimination. The regional inclusion desks focus on promoting diversity within companies and tackling labour discrimination.

An important point for attention is the safeguarding of existing inclusion desks. The actual implementation of these desks is not financed through ESF+, but by centre

municipalities. As a result, follow-up financing after municipal subsidy periods end is not guaranteed. The Amsterdam desk was therefore placed on hold for a period, and arrangements to safeguard the other existing desks have not yet been made. For the remainder of the project period, it is recommended that explicit attention is given from the outset to safeguarding the new inclusion desks, so that timely agreements can be reached on regional embedding, ownership and follow-up financing after the subsidy period ends. It would also be appropriate to continue closely monitoring the project's financial progress and feasibility, partly in view of the earlier need to revise the application and the scale of the activities still to be realised.

Inhoud

1. Inleiding	1	
1.1 Aanleiding		1
1.2 Doel en aanpak tussenevaluatie		2
2. Voorbereiding, voorwaarden en aanvraag	5	
2.1 Inhoud en doel hoofdstuk SER DiB		5
2.2 Vorbereiding		7
2.3 Beoordeling voorwaarden		9
2.4 Ervaringen met voorlichting, aanvraag en beoordeling		11
3. Inhoud en voortgang SER DiB	15	
3.1 Algemene voortgang		15
3.2 Inhoud en verloop projectactiviteiten		16
3.3 Gelijke kansen en non-discriminatie		20
4. Samenvattende conclusies en aanbevelingen	22	

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) is een Europees instrument om werkgelegenheid te ondersteunen, mensen aan (beter) werk te helpen en te zorgen voor eerlijkere arbeidskansen voor EU-burgers. In het ESF+ programma 2021-2027 is specifiek de prioriteit **sociale innovatie** opgenomen. Sociale innovatie heeft betrekking op activiteiten waarbij nieuwe ideeën voor producten, diensten of werkwijzen worden ontwikkeld en uitgevoerd om sociale behoeften te vervullen én nieuwe samenwerking tussen organisaties te stimuleren, waardoor de samenleving versterkt wordt. Specifiek gericht op arbeidsorganisaties gaat sociale innovatie over het creëren van een werkomgeving waarin werknemers hun kwaliteiten en talenten kunnen ontwikkelen.

Op 13 juni 2024 is er een nieuw hoofdstuk over sociale innovatie toegevoegd aan de subsidieregeling ESF+ 2021-2027, namelijk het **hoofdstuk voor sociale innovatie ten behoeve van het ondersteunen van arbeidsorganisaties in de bevordering van diversiteits- en inclusiebeleid**.¹ De Sociaal-Economische Raad (SER) is hiervoor de enige aanvrager. Met deze ESF+-subsidie van 5 miljoen euro – hierna aangeduid als '**hoofdstuk SER DiB**' – wordt de SER (als enige beoogde aanvrager) in staat gesteld om het netwerk van regionale inclusiedesks verder te ontwikkelen en uit te breiden. Een inclusiedesk is een regionale voorziening voor arbeidsorganisaties, ondersteund door lokale werkgeversnetwerken, die deze arbeidsorganisaties stimuleert en faciliteert om te investeren in gelijke kansen, diversiteit en inclusie. Het stimuleren van diversiteit en het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie dragen bij aan het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van kwetsbare werkenden en werkzoekenden. Arbeidsmarktdiscriminatie zorgt er namelijk nog steeds voor dat een grote groep minder kansen heeft op de arbeidsmarkt.

Via het ondersteunen van bestaande inclusiedesks en de oprichting van nieuwe inclusiedesks beoogt SER DiB arbeidsorganisaties te ondersteunen bij het bevorderen van een divers personeelsbestand en een inclusief bedrijfsklimaat. Deze desks zijn vooral gericht op bedrijven uit het midden- en kleinbedrijf (die vaak geen professionele HR-afdeling hebben). In de aanpak van de inclusiedesks wordt ingezet op vijf dimensies van diversiteit: arbeidsvermogen, etnisch-culturele diversiteit, gender, leeftijd en LHBTIQ+.²

Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft Bureau Bartels een tussenevaluatie van SER DiB (Diversiteit in Bedrijf) uitgevoerd. Deze evaluatie heeft plaatsgevonden in de periode maart 2026 tot en met juli 2026. In deze rapportage presenteren we onze bevindingen.

¹ Staatscourant 2024, 19959, *Regeling van de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen van 13 juni 2024, nr. 2024-0000161147, tot wijziging van de Subsidieregeling ESF+ 2021–2027 in verband met het toevoegen van een hoofdstuk voor sociale innovatie ten behoeve van het ondersteunen van arbeidsorganisaties in de bevordering van diversiteits- en inclusiebeleid.*

² Website: www.ser.nl/nl/thema/diversiteitinbedrijf

1.2 Doel en aanpak tussenevaluatie

Het doel van de tussenevaluatie was het beantwoorden van de volgende vraag:

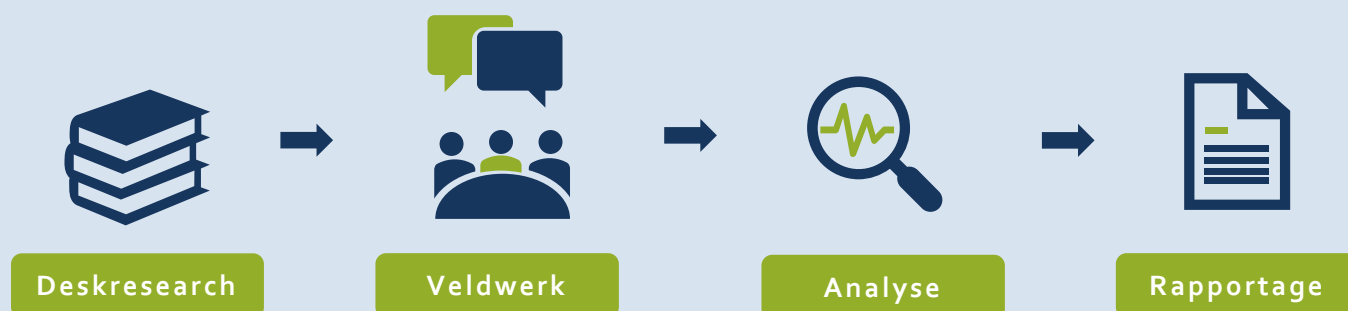
Wat zijn de ervaringen met de voorbereiding, voorwaarden en het aanvraagproces van SER DiB, hoe verloopt (tot dusver) de ontwikkeling en uitbouw van het netwerk van regionale inclusiedesks en wat zijn de lessen voor de toekomst?

Deze doelstelling was vertaald naar een aantal concrete onderzoeksvragen die in de evaluatie beantwoord dienden te worden. De tabel hieronder geeft een overzicht van deze onderzoeksvragen..

Tabel 1.1 Overzicht onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag	
Voorbereiding, voorwaarden en aanvraagproces	
1	Hoe is de voorbereiding van het hoofdstuk verlopen? Wat ging goed en wat kan beter? (vanuit perspectief SER, UVB en PDV)
2	Hoe heeft de SER de informatievoorziening vanuit SZW ervaren? Was de informatie voldoende om een aanvraag te kunnen indienen?
3	Hoe hebben de SER en UVB het aanvraagproces ervaren?
4	Hoe ervaart de SER de voorwaarden van het hoofdstuk? • Hoe ervaart de SER de financiële voorwaarden? • Zijn de verantwoordingseisen helder en in welke mate passen deze bij de administratie van de SER? • Welke activiteiten had de SER willen uitvoeren in hun project waar zij op basis van de regeling nu geen mogelijkheden toe zagen?
Inhoud van project	
1	Wat houdt het project in? Waar liggen de ambities en doelen van SER DiB (binnen dit hoofdstuk)?
2	Welke activiteiten zijn er tot nu toe uitgevoerd? Hoe zijn de activiteiten verlopen?
3	Hoe verloopt de samenwerking tussen de SER en de externe partij voor het inventariseren en opzetten van inclusiedesks (vanuit perspectief SER)?
4	Op welke wijze beogen de ingediende projecten gelijke kansen en non-discriminatie te bevorderen?
5	Tegen welke problemen loopt de SER binnen dit project aan?
6	Welke lessen heeft de SER geleerd door hun ervaringen met de bestaande inclusiedesks, die ze kunnen toepassen bij de nieuwe inclusiedesks?
7	Hoe kan ervoor gezorgd worden dat de ambities en doelen gehaald worden? Welke ondersteuning kan SZW daarbij bieden?
Aanvullende onderzoeksvragen	
1	Voor welke subsidiabele activiteiten heeft de SER subsidie aangevraagd (verder ontwikkelen bestaande inclusiedesks, behoeftepeiling in regio's voor nieuwe inclusiedesk, opzetten van nieuwe inclusiedesks, onderzoeken/evalueren van de werking van de inclusiedesks en verkennen van borging inclusiedesks na afloop van de subsidieperiode)?
2	In hoeverre loopt de SER op koers wat betreft de realisatie van de ambities en doelen van het project? Voor welke subsidiabele activiteiten geldt dat deze qua uitvoering niet (geheel) op schema liggen?
3	Op welke dimensies van het diversiteitsbeleid richten de bestaande en nieuw opgerichte inclusiedesks zich in de praktijk (arbeidsbeperking/chronische ziekte, gender, etnische/culturele/religieuze achtergrond, leeftijd en/of LHBTIQ+)?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden is een aantal onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Deze activiteiten kunnen onderverdeeld worden in vier fases: deskresearch, veldwerk, analyse en rapportage.

Deskresearch

De eerste stap bestond uit deskresearch. Hiervoor hebben we relevante documenten over het hoofdstuk SER DiB bestudeerd, waaronder de publicatie van het hoofdstuk in de Staatscourant, de aanvraag, de herziening op de aanvraag en de beschikkingen. Tevens hebben we gebruik gemaakt van de eerste voortgangsrapportage. Doel van de deskresearch was om de context, voorbereiding en invulling van het hoofdstuk te doorgronden en het veldwerk goed voor te bereiden.

Veldwerk

De kern van deze procesevaluatie betrof het raadplegen van enkele *sleutelpersonen*. Deze gesprekken zijn vervolgens uitgewerkt tot gespreksverslagen en voorgelegd aan de gesprekspartners. Die hebben eventuele correcties of aanvullingen kunnen doen alvorens het gespreksverslag definitief is gemaakt.

Allereerst is gesproken met vertegenwoordigers van het ministerie van SZW die beleidsmatig betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van het hoofdstuk, zowel van de directie Participatie en Decentrale Voorzieningen (PDV) als van de directie Arbeidsverhoudingen (AV). Om meer inzicht te krijgen in het verloop van de aanvraag- en beoordelingsprocedure is daarnaast gesproken met vertegenwoordigers van de eenheid Uitvoering Van Beleid (UVB).

‘Last but not least’ is een gesprek gevoerd met een vertegenwoordiger van de SER om ook het perspectief van de aanvrager en uitvoerder van het ondersteunde project mee te nemen in de evaluatie. In dat gesprek zijn de ervaringen vanuit de SER met de voorbereiding, aanvraag- en beoordelingsprocedure en de voortgang van het project aan de orde gekomen. Na dit gesprek is door deze gesprekspartner intern aanvullende informatie opgevraagd bij – en aangereikt door – andere SER-medewerkers die op onderdelen betrokken waren bij de voorbereiding, aanvraag en/of uitvoering van het project. Ook is nog een aanvullend document voor de deskresearch aangereikt.

Analyse

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen – en dus de realisatie van de doelstelling van de tussenevaluatie – zijn de verkregen gegevens en inzichten uit de deskresearch en het veldwerk geanalyseerd. Gezien het feit dat het hoofdstuk maar één aanvrager kent en dus maar beperkt veldwerk kon worden verricht, hebben de analyses van de gesprekken een kwalitatief karakter gekregen. De aldus verkregen informatie is, waar mogelijk, ondersteund met gegevens die verkregen zijn uit de deskresearch.

Rapportage

De uitkomsten van de tussenevaluatie zijn vervat in onderhavige rapportage. De opbouw hiervan is als volgt. In het volgende hoofdstuk geven we eerst inzicht in het doel en de inhoud van het hoofdstuk SER DiB. Vervolgens gaan we nader in op de voorbereiding en de totstandkoming van het hoofdstuk, de beoordeling van de subsidievoorwaarden vanuit het perspectief van de SER en de ervaringen met de informatievoorziening en de aanvraag- en beoordelingsprocedure. In hoofdstuk 3 wordt de aandacht verschoven naar de inhoud en voortgang van het lopende ESF+-project waarvoor vanuit de SER DiB subsidie verstrekt wordt. Het rapport sluit af met de samenvattende conclusies en de aanbevelingen (hoofdstuk 4).

2. Voorbereiding, voorwaarden en aanvraag

2.1 Inhoud en doel hoofdstuk SER DiB

Veel sectoren kampen met een arbeidstekort. Een van de mogelijke 'sporen' om de arbeidskrapte te verminderen is het aanspreken van onbenut arbeidspotentieel. Dit bestaat uit mensen die niet werken maar dat wel zouden kunnen en willen, of uit mensen die nu deeltijd werken maar die meer uren willen werken. Vanuit dit perspectief is het opvallend dat, ondanks de arbeidsmarktkrapte, bepaalde groepen niet goed aan het werk komen. Deze groepen worden onevenredig vaak getroffen door langdurige uitsluiting van arbeidsparticipatie. Arbeidsmarktdiscriminatie blijkt een hardnekkig probleem dat bijdraagt aan ongelijke kansen en uitsluiting op de arbeidsmarkt. Dit kan op verschillende momenten plaatsvinden, zoals tijdens het solliciteren, bij eventuele promoties, bij ontslagrondes of tijdens het werk zelf.

Een samenhangend diversiteitsbeleid is een belangrijke pijler in het aanpakken van arbeidsdiscriminatie. Op Europees niveau wordt hier onder meer invulling aan gegeven via het ESF+-programma. Het Nederlandse ESF+-programma voor de periode 2021-2027 bevat een specifieke **prioriteit** voor de bevordering van **sociale innovatie**.³ Investeren in sociale innovatie moet ertoe leiden dat arbeidsomstandigheden, het onderwijs, de ontwikkeling en gezondheid van gemeenschappen verbeterd worden en kritieke problemen zoals armoede en discriminatie aangepakt worden.⁴ Vanuit deze prioriteit worden verschillende programma's/regelingen op het gebied van sociale innovatie uitgevoerd. Aan deze prioriteit zijn in de afgelopen jaren drie nieuwe hoofdstukken (onderdelen van de subsidieregeling) toegevoegd. Het gaat om het hoofdstuk 'Sociale innovatie voor een meer genderevenwichtige arbeidsmarkt' van februari 2024, het hoofdstuk SER DiB van juni 2024 en medio 2025 het hoofdstuk 'Sociale innovatie ter bevordering van de arbeidsmarktpositie en sociale inclusie van statushouders, Oekraïense ontheemden en arbeidsmigranten SIESO'.

Het DiB-project kent een lange geschiedenis. Al in 2015 is een project met de naam 'Diversiteit in Bedrijf (DiB)' gestart. Dit gebeurde onder de vlag van de Stichting van de Arbeid en met subsidie van het ministerie van SZW. Dit project had als doel om meer diversiteit en inclusie binnen bedrijven te bewerkstelligen. In 2020 werd het project DiB onderdeel van het bredere programma Charter Diversiteit van de SER. Door zich aan te sluiten bij Charter Diversiteit committeren arbeidsorganisaties zich om actief met dit vraagstuk aan de slag te gaan, aan de hand van een plan van aanpak. Aangezien arbeidsdiscriminatie en onvoldoende diversiteit zich veelal niet beperkt tot één bepaalde groep, worden in deze plannen van aanpak vijf verschillende diversiteitsdimensies onderscheiden waarop ingezet kan worden, namelijk: arbeidsvermogen, etnisch-culturele diversiteit, gender, leeftijd en LHBTIQ+. Inmiddels hebben zich meer dan 500 arbeidsorganisaties bij de Charter-beweging aangesloten. Dit blijken in de praktijk vooral grotere arbeidsorganisaties te zijn.

³ Europees Parlement en de Raad, *Verordening (EU) 2021/1057 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013*, juni 2021.

⁴ Zie website: european-social-fund-plus.ec.europa.eu/nl/sociale-innovatie-en-transnationale-samenwerking

Enkele jaren geleden werd al geconstateerd dat mkb-bedrijven onvoldoende bereikt werden met het Charter Diversiteit-programma (terwijl een aanzienlijk deel van de werkende personen in de marktsector bij een mkb-bedrijf werkt). In 2020 publiceerde het Kennisplatform Integratie & Samenleving een onderzoek naar de aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie in het mkb.⁵ Uit dit rapport bleek dat mkb-bedrijven wel met dit thema aan de slag willen, maar hier onvoldoende tijd en capaciteit voor vrij kunnen maken. Dit vormde de aanleiding om een pilot in Amsterdam te starten, waarbij de 'afstand' tot mkb-bedrijven verkleind werd, namelijk door een **regionale inclusiedesk** op te zetten. Belangrijke elementen van de Charter-aanpak zoals aansluiting bij een netwerk, het vervaardigen van een plan van aanpak en onderlinge kennis- en ervaringsuitwisseling bleven daarbij overeind, maar dan in een regionale setting. De aanname daarbij was dat de drempel voor mkb-bedrijven om zich aan te sluiten bij een regionaal initiatief veel minder groot is dan aansluiting bij een landelijk programma. In de jaren daarna zijn ook regionale inclusiedesks in Rotterdam (2021) en Utrecht (2024) opgericht. Deze eerste regionale inclusiedesks werden overigens niet door het ministerie van SZW gesubsidieerd, maar door centrumgemeenten (van arbeidsmarktregio's) waar deze desks ingesteld zijn.

Een inclusiedesk is dus een regionale voorziening, ondersteund door lokale werkgeversnetwerken, die arbeidsorganisaties stimuleert en faciliteert om te investeren in gelijke kansen, diversiteit en inclusie. Het vormt feitelijk een netwerk dat praktische ondersteuning aan mkb-bedrijven biedt om een plan van aanpak op het gebied van diversiteit en inclusie te ontwikkelen en te implementeren. De ondersteuning bestaat onder meer uit workshops, 1-op-1 begeleiding en een helpdesk. Desgewenst worden de bedrijven ook gekoppeld aan experts en maatschappelijke organisaties die ondersteuning kunnen bieden. Doordat de deelnemende bedrijven zelf met innovatieve ideeën komen om het vraagstuk binnen hun organisatie aan te pakken, wordt er – ter inspiratie van andere deelnemers – ook veel aandacht besteed aan verspreiding van goede praktijkvoorbeelden en onderlinge kennis- en ervaringsuitwisseling (via artikelen op de website en bijeenkomsten). In de kern voorziet een inclusiedesk in belangrijke mate in de behoefte van mkb-ondernemingen aan individueel advies, kennisontwikkeling en -deling, ondersteuning bij het maken van keuzes door een integraal plan van aanpak, het verbinden van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en ten slotte het uitdragen van goed werkgeverschap.

De doelstelling is in het hoofdstuk SER DiB als volgt geformuleerd: *'het beschikbaar stellen van middelen voor sociale innovatie ten behoeve van het bereiken en activeren van arbeidsorganisaties in het stimuleren en delen van beleid omtrent gelijke kansen, diversiteit en inclusie en om regionale kennisdeling over deze thema's te faciliteren'*.⁶ Met de ESF+-middelen wordt, binnen de SER, beoogd om het bestaande netwerk van regionale inclusiedesks verder te ontwikkelen en uit te bouwen en zo bij te dragen aan een inclusief bedrijfsklimaat en een diverse personeelssamenstelling van kleine en

⁵ Kennisplatform Integratie & Samenleving, *'Je moet het gewoon gaan doen'* Onderzoek naar de aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie in het mkb, december 2020.

⁶ Staatscourant, Nr. 19959, *Regeling van de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen van 13 juni 2024, nr. 2024-0000161147, tot wijziging van de Subsidieregeling ESF+ 2021-2027 in verband met het toevoegen van een hoofdstuk voorsociale innovatie ten behoeve van het ondersteunen van arbeidsorganisaties in de bevordering van diversiteits- en inclusiebeleid*, 21 juni 2024.

middelgrote arbeidsorganisaties. Vanuit het hoofdstuk worden activiteiten ondersteund die zowel gericht zijn op het continueren en versterken van de bovenstaande drie bestaande inclusiedesks als het initiëren van nieuwe inclusiedesks. Wat dit laatste betreft, is het beoogde resultaat dat in minimaal drie regio's, bij voorkeur buiten de Randstad, nieuwe inclusiedesks worden opgericht. Voor de subsidiabele activiteiten⁷ werd vanuit het ESF+-programma een budget van 5 miljoen euro beschikbaar gesteld. Zoals hiervoor aangegeven, was het hoofdstuk uitsluitend gericht op de SER als enige aanvrager en begunstigde van deze ESF+-subsidie. Op 21 juni 2024 werd het hoofdstuk gepubliceerd in de Staatscourant. Daarin werd aangekondigd dat het hoofdstuk opgesteld zou worden van 2 september tot 31 oktober 2024. In die periode kon de SER een aanvraag bij UVB indienen. Het ingediende project dient uiterlijk 31 december 2028 uitgevoerd te zijn.

2.2 Voorbereiding

Deze paragraaf gaat in op de voorbereiding van het hoofdstuk SER DiB. Met de voorbereiding wordt het proces van het ontwerpen en uitwerken van het hoofdstuk bedoeld, dus het traject tot de inwerkingtreding van het hoofdstuk met de publicatie in de Staatscourant.

Na het oprichten van de inclusiedesks in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht was de SER op zoek naar financiële mogelijkheden om het netwerk van inclusiedesks verder uit te breiden. Vanuit het programma Charter Diversiteit, dat financieel ondersteund wordt door het ministerie van SZW, waren er al contacten tussen de SER en het ministerie. Via die contacten kwam het ESF+-programma, waarvan UVB de managementautoriteit vormt, in beeld. In dit programma bestond nog financiële ruimte binnen de prioriteit sociale innovatie, waar het idee van de SER voor versterking en uitbouw van het netwerk van inclusiedesks in de optiek van de gesprekspartners goed bij aansloot. Regionale inclusiedesks vormen een vernieuwende aanpak om het mkb te bereiken en te activeren op het gebied van diversiteit en inclusie, omdat er sprake is van een aanpak waarbij de mkb'er aan de hand wordt genomen en op basis van een plan werk maakt van diversiteit en inclusie. Bovendien komen ondernemers zelf ook met innovatieve ideeën die verspreid worden naar anderen om hen ook te inspireren aan de slag te gaan met deze onderwerpen.

SER DiB is een bijzonder hoofdstuk in die zin dat bij voorbaat uitgegaan werd van één aanvrager, namelijk de SER. De wijze waarop het hoofdstuk tot stand is gekomen wijkt daardoor af wat gebruikelijk is bij andere hoofdstukken binnen de ESF+-regeling. Normaliter wordt een breder veld aan partijen geconsulteerd die input kunnen aandragen voor een subsidieregeling/hoofdstuk. Vervolgens wordt er een openstelling georganiseerd waarvoor aanvragers van de regeling/hoofdstuk een aanvraag kunnen indienen. In dit geval was de SER de enige aanvrager. Om te zorgen dat de mogelijkheden vanuit ESF+ en de financiële behoeften van de SER voor het versterken en uitbouwen van het netwerk goed bij elkaar aansluiten, heeft afstemming plaatsgevonden tussen SZW en de SER bij de totstandkoming van het hoofdstuk. Vanuit SZW was de directie AV (beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor het thema), directie PDV (beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor het ESF+ programma) en UVB (als managementautoriteit van dit programma) betrokken.

⁷ Verderop wordt inzicht gegeven in de typen activiteiten die subsidiabel zijn in het kader van SER DiB.

Een belangrijk punt van overleg was het bepalen van de activiteiten waarvoor ESF+-subsidie beschikbaar gesteld zou worden. Het uitbreiden van het netwerk met nieuwe inclusiedesks werd de kern van het project (niet alleen inhoudelijk, maar ook in financieel opzicht, zie verderop). Op verzoek van de SER werd ook het voortraject, het inventariseren van mogelijke regio's die in aanmerking komen voor een nieuwe inclusiedesk, subsidiabel binnen het hoofdstuk. Verder werd vanuit de SER het voorstel gedaan om ook aandacht te kunnen schenken aan het versterken van de bestaande inclusiedesks. De laatste subsidiabele activiteit, de evaluatie van de effectiviteit van inclusiedesks, is op voorspraak van het ministerie toegevoegd aan het hoofdstuk. Vanuit UVB is aangegeven dat het achteraf niet gemakkelijk was om al bestaande activiteiten van de SER in de mal van de ESF+ voorwaarden te gieten. Bij het vaststellen en beschrijven van de subsidiabele activiteiten was het zoeken naar de balans om enerzijds aan de voorschriften van ESF+ te voldoen en anderzijds ook voldoende aantrekkelijk te zijn voor de SER om de aanvraag in te dienen.

Een aantal elementen van het hoofdstuk stond al vast vanuit de algemene ESF+-regeling, waaronder het subsidiepercentage (95%). Bij andere modaliteiten was wel ruimte voor afstemming, bijvoorbeeld de hoogte van het maximale subsidiebedrag, de hoogte van de opslag en de typen kosten. Bij dit laatste ging het om de vraag in hoeverre er sprake moest zijn van interne of externe kosten. In eerste instantie had de SER gepland om veel activiteiten door externe partijen uit te laten voeren. UVB gaf aan dat het lastiger kan zijn om veel subsidiabele kosten buiten de SER te plaatsen vanwege de strenge verantwoordingseisen vanuit de Europese Commissie. Vandaar dat beide typen kosten subsidiabel werden, zodat de SER ook zelf een aantal activiteiten kon oppakken (wat in de herziene aanvraag overigens alsnog teruggedraaid moest worden, zie verderop).

Het hoofdstuk moest in een vrij korte tijdspanne ontwikkeld en gepubliceerd worden. Dit vanwege het feit dat er een kabinetswisseling aanstaande was en men het hoofdstuk graag nog wilde laten ondertekenen door de zittende bewindspersoon, om zo vertraging te voorkomen. Ondanks deze tijdsdruk verliep de voorbereiding volgens de gesprekspartners voorspoedig. De werkgroep die gevormd werd kwam in korte tijd een aantal malen bijeen om de bouwstenen voor – en conceptteksten van – het hoofdstuk te bespreken. De grote tijdsdruk werd aan de kant van het ministerie van SZW niet als een probleem ervaren. Er kon voldoende personele capaciteit en deskundigheid gemobiliseerd worden om het hoofdstuk in detail uit te werken. Hoewel in die periode ook de SER geen problemen in de voorbereiding heeft ervaren, werd naderhand vastgesteld dat er te weinig tijd is geweest om de consequenties van het hoofdstuk volledig te doorgronden. Omdat sommige zaken in de praktijk toch anders uitpakten of in eerste instantie onduidelijk waren door het ontbreken van de Handleiding projectadministratie (HPA), moest men gaandeweg de uitvoering vaststellen dat bepaalde keuzes in de voorbereiding niet gunstig uitpakten of zelfs niet mogelijk waren. Dit vormde de aanleiding om in 2025 een aanpassing op de oorspronkelijke aanvraag in te dienen (zie paragraaf 2.4).

Ondanks de unieke aspecten van het hoofdstuk SER DiB en de hoge tijdsdruk waaronder deze is ontwikkeld, is de voorbereiding goed verlopen. Aan de voorkant was het wel een zoektocht om het plan van de SER in te passen in het ESF+-programma. De SER had nog niet eerder ervaring opgedaan met ESF-regelingen. Bovendien had SZW nog geen ervaring met het aanpassen van een hoofdstuk

ten behoeve van één maatschappelijke organisatie. Desondanks heeft dit geen grote problemen opgeleverd tijdens het voorbereidingsproces.

2.3 Beoordeling voorwaarden

Eén van de te beantwoorden onderzoeksvragen was hoe de voorwaarden van het hoofdstuk SER DiB worden beoordeeld vanuit het perspectief van de SER. Bij deze beoordeling maken we onderscheid in de volgende typen voorwaarden, namelijk de subsidiabele activiteiten, de financiële voorwaarden en de verantwoordingsvoorwaarden.

Subsidiabele activiteiten

Zoals hiervoor aangegeven, zijn de subsidiabele activiteiten in de voorbereidingsfase besproken door het ministerie en de SER. Dit heeft de volgende set van activiteiten en bijbehorende afbakening opgeleverd (zie onderstaand schema).

Schema 2.1 Overzicht subsidiabele activiteiten SER DiB

Activiteit*	Omschrijving
Verplichte activiteiten	
A	Het uitbouwen, versterken en continueren van de activiteiten van bestaande inclusiedesks
B	Het inventariseren in welke regio's behoefte is aan inclusiedesks en waar deze succesvol kunnen worden opgericht
C	Het uitbreiden van het netwerk van inclusiedesks door nieuwe inclusiedesks op te richten
D	Het onderzoeken en evalueren van de effectiviteit van de inclusiedesks en het verkennen van de mogelijkheden tot voortzetting van de inclusiedesks na afloop van de subsidieperiode
Niet-verplichte activiteiten	
E	Het uitdragen van kennis over de praktijk en bewezen interventies door bijvoorbeeld video's, interviews, artikelen, bijeenkomsten, webinars of kennisplatforms
F	Het onderhouden van een regionaal netwerk van bedrijven en organisaties om een nieuwe norm te stellen voor gelijke kansen bij werving en selectie en het stimuleren van diversiteit en inclusie
G	Het actief betrekken van experts en maatschappelijk organisaties en gebruik maken van hun kennis en ondersteuning

* De nummering met hoofdletters verwijst niet naar het hoofdstuk, maar naar de begrotingsposten in de aanvraag van de SER (volgens hoofdstuk)

Bron: Staatscourant Nr. 19959, 21 juni 2024

De eerste vier typen subsidiabele activiteiten zijn direct aan het project toe te wijzen activiteiten die in ieder geval in het onderliggende projectplan en de bijbehorende begroting van de subsidieaanvraag opgenomen moesten worden. Dit is dan ook gebeurd (zie de tabellen 2.2 en 2.3).

Daarnaast biedt het hoofdstuk ook de mogelijkheid om subsidie te verstrekken voor aanvullende activiteiten van regionale inclusiedesks of op nationaal niveau. Het kan daarbij gaan om het uitdragen van kennis over de praktijk en bewezen interventies, het onderhouden van een regionaal netwerk van bedrijven en organisaties en/of het actief betrekken van experts en maatschappelijk organisaties om gebruik te maken van hun kennis en ondersteuning. De SER had de keuze om deze op te nemen in de begroting (wat oorspronkelijk wel gebeurd is onder het kopje 'overig', maar in de herziene versie van de aanvraag niet, zie volgend hoofdstuk).

Mede omdat er vooraf een constructieve afstemming over de inhoud van het beoogde subsidieproject is geweest, sluiten de subsidiabele activiteiten goed aan bij de wensen en mogelijkheden van de SER. De subsidieaanvraag bevat de 'verplichte' typen subsidiabele activiteiten uit schema 2.1, waarbij qua financiële omvang de nadruk is komen te liggen op activiteit C 'Uitbreiden van het netwerk van inclusiedesks'. Van de aanvullende mogelijkheid om ook voor andere activiteiten subsidie aan te vragen werd in de oorspronkelijke aanvraag nog gebruik gemaakt (zie activiteit E in tabel 2.2). In de herziene aanvraag is deze activiteit komen te vervallen (zie tabel 2.3). In het gesprek met de SER zijn geen activiteiten naar voren gebracht waar wel behoefte aan zou zijn maar waar nu in het hoofdstuk geen mogelijkheden worden geboden.

Financiële voorwaarden

Voor SER DiB is een subsidiebudget van 5 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het maximale subsidiepercentage bedraagt 95% van de totale projectkosten. Dit betekent dat de SER zelf verantwoordelijk is voor de cofinanciering van tenminste 5% van de projectkosten. Deze eigen bijdrage zal naar verwachting in de praktijk geen problemen opleveren.⁸

De subsidie wordt in het geval van **direct aan het project toewijsbare kosten** (dus de subsidiabele kosten A tot en met D in schema 2.1) verstrekt voor zowel de loonkosten van de SER (**interne kosten**) als de kosten voor de inzet van andere partijen (**externe kosten**). Voor de **indirecte kosten** die te maken hebben met projectmanagement, coördinatie en overige kosten kan de SER kiezen tussen een forfaitaire opslag (die omwille van vermindering van de administratieve lasten niet verantwoord hoeft te worden met urenregistratie en declaraties) of een gedetailleerde verantwoording van de feitelijke kosten (waarbij maximaal 20% van de totale projectkosten uit indirecte kosten mag bestaan).⁹

Wanneer de SER kiest voor een opslag (ook wel flatrate genoemd), dan gelden de volgende 'spelregels' voor de hoogte van deze opslag voor de indirecte kosten:

- als alleen interne loonkosten voor worden opgevoerd, dan geldt een opslag van 40% van de subsidiabele kosten voor indirecte kosten;
- bij een combinatie van interne loonkosten en externe kosten zijn er twee mogelijkheden voor de opslag, namelijk 7% voor alle direct aan het project toewijsbare kosten (zowel interne loonkosten als externe kosten) of 15% voor alleen interne loonkosten.

De bovenstaande gedetailleerde opsomming van opslagen is relevant, omdat zich gedurende de uitvoering knelpunten hebben voorgedaan die verband houden met de hoogte van de opslag voor indirecte kosten. Zoals verderop blijkt, was de SER in haar oorspronkelijke aanvraag uitgegaan van 7% opslag, omdat zowel interne als externe kosten werden gemaakt. Echter, omdat niet alle opgevoerde begrotingsposten als 'direct aan het project toewijsbaar' werden aangemerkt door UVB en deze subsidiabele kosten ook nog eens door verschuivingen tussen interne en externe kosten een

⁸ Uit het eerste voortgangsverslag kwam naar voren dat in de SER-begroting van 2025 nog geen rekening met deze cofinanciering was gehouden, omdat deze al was vastgesteld voordat de subsidiebeschikking afgegeven werd. In de begrotingen van de latere jaren zal dit gecompenseerd worden.

⁹ Hierbij moeten de gedeclareerde indirecte kosten met bewijsstukken (loonstaten, urenverantwoording en prestatieonderbouwing van op het project verantwoorde uren) worden onderbouwd.

stuk lager uitvielen, was de hoogte van de opslag niet meer toereikend om de indirecte kosten te dekken. Dit vormde aanleiding om in de loop van 2025 een herziene aanvraag in te dienen, waarbij de opslag 'ingewisseld' werd naar de volledige verantwoording van de indirecte kosten. Voor deze verantwoording heeft de SER een extern adviesbureau ingeschakeld.

Mede door de snelheid van het voortraject en het feit dat ESF nieuw was voor de SER was de systematiek van interne en externe kosten en opslagen voor indirecte kosten niet goed op het netvlies komen te staan en hoe dit in de praktijk uit zou pakken. Voor de SER werd dit pas goed duidelijk toen de HPA beschikbaar werd gesteld.¹⁰ Medio december 2024 had de SER de subsidiebeschikking voor de oorspronkelijke aanvraag ontvangen.¹¹ De eerste versie van de HPA werd in april van het jaar daarop gepubliceerd. Achteraf gezien had de SER graag meer uitleg over de werking van kosten- en opslagsystematiek gekregen en de HPA eerder gekregen.

Verantwoordingseisen

Voor ESF+-projecten gelden specifieke eisen rondom de inhoudelijke en financiële verantwoording. Dit geldt zowel voor de voortgangsrapportages als de finale verantwoording voor vaststelling van de uiteindelijke ESF+-subsidie na afloop van het project. Volgens het hoofdstuk moet de SER jaarlijks een voortgangsrapportage over de voorafgaande twaalf maanden aanleveren, waarin de voortgang van de afzonderlijke projectactiviteiten en de subsidiabele kosten wordt verantwoord. Conform het 'ritme' zoals in het hoofdstuk is bepaald, heeft de SER begin 2026 de eerste voortgangsrapportage opgeleverd.

Na het beschikbaar stellen van de HPA waren de verantwoordingseisen waar de SER aan moet voldoen, helder. De SER heeft een gespecialiseerd bureau ingehuurd om de financiële en administratieve verantwoording van de ESF+-subsidie te doen. De projectadministratie is op zo'n manier ingericht dat voldaan kan worden aan deze eisen. Wat de inhoudelijke verantwoording betreft, kon goed aangesloten worden bij de interne rapportage over de al bestaande inclusiedesks. Ook kan daarbij goed gebruik worden gemaakt van de jaarverslagen die door deze desks worden opgeleverd. Ook met de Algemene Werkgeversvereniging Nederland (AWVN) – de externe partij die de uitvoering van activiteit C voor haar rekening neemt (zie volgend hoofdstuk) – zijn inmiddels goede afspraken gemaakt over de wijze waarop de inhoudelijke verantwoording voor de nieuwe inclusiedesks plaats dient te vinden. Het genoemde bureau heeft ook de financiële verantwoording van het project zo ingericht dat volgens de SER aan de verantwoordingseisen kan worden voldaan. Op het punt van de verantwoording ervaart de SER dan ook geen noemenswaardige problemen.

2.4 Ervaringen met voorlichting, aanvraag en beoordeling

Voorlichting

Een onderzoeksvraag was hoe de voorlichting over het hoofdstuk SER DiB ervaren is. Gezien het bijzondere karakter van het hoofdstuk met één beoogde aanvrager die bij de ontwikkeling van het hoofdstuk betrokken was, was deze voor de formele publicatie van de regeling in de Staatscourant al

¹⁰ Uitvoering Van beleid, *Handleiding projectadministratie (HPA) ESF+ 2021–2027 Thema: Sociale Innovatie*, april 2025.

¹¹ Ministerie van SZW, *Beschikking subsidieverlening project 2024ESFp20252*, 13 december 2024.

op de hoogte van de inhoud en voorwaarden van het hoofdstuk. Om die reden waren aanvullende vormen van voorlichting, zoals voorlichtingsbijeenkomsten niet nodig. Voorafgaand aan het indienen van de aanvraag werd de informatievoorziening dus als voldoende ervaren. Overigens bleek gaandeweg bij het opstellen en indienen van de aanvraag dat er toch nog wat onduidelijkheden waren (zie hieronder).

Aanvraagprocedure

Het hoofdstuk SER DiB is op 21 juni 2024 gepubliceerd in de Staatscourant. In het hoofdstuk werd ook het aanvraagtijdvak vermeld, namelijk van 2 september 2024 tot en met 31 oktober 2024. Voor het indienen van de subsidieaanvraag heeft UVB haar subsidieportaal opengesteld en formats beschikbaar gesteld. In het aanvraagformulier en de bijbehorende bijlagen moest onder meer een probleemanalyse en een activiteitenplan uitgewerkt worden. Tevens moest een planning, een financieringsplan/begroting en een beschrijving van de projectorganisatie en administratie aangeleverd worden. In aanloop naar de formele openstelling is de SER begonnen met het voorbereiden en opstellen van de subsidieaanvraag.

Hoewel de SER betrokken was bij de ontwikkeling van het hoofdstuk, was het voor betrokken medewerkers niet op alle punten duidelijk hoe deze geïnterpreteerd moesten worden en wat in het aanvraagformulier ingevuld moest worden. Het ging daarbij niet zozeer over het aanleveren van inhoudelijke informatie, maar meer over de financieel-technische aspecten van de subsidieaanvraag (zie hiervoor). De SER had behoefte aan aanvullende informatie om de aanvraag op te kunnen stellen en zocht daarom regelmatig contact met UVB.

Het aanvraagportaal werd door de SER niet altijd als gebruiksvriendelijk ervaren. Zo waren invulvelden in de optiek van de SER soms te beperkt om een goede toelichting te geven.¹² Het was wel mogelijk om aanvullende documenten te uploaden om meer informatie aan te reiken, maar dit uploaden ging niet altijd vlekkeloos. Ook UVB erkent dat het formulier vrij ingewikkeld kan zijn voor partijen die geen ervaring hebben met het aanvragen van een ESF-subsidie.¹³ Verder is aangegeven dat UVB toch meer tijd kwijt was met het ondersteunen van de SER dan vooraf gedacht.

Beoordeling

UVB heeft een standaardprocedure voor het beoordelen van aanvragen. Eerst wordt een volledigheidstoets gedaan om te controleren of alle documenten aangeleverd zijn. Vervolgens begint de inhoudelijke toets, waarbij gekeken wordt of de aanvraag voldoet aan de vooraf gestelde eisen. UVB heeft na indiening van de aanvraag een vragenbrief gestuurd naar de SER. De vragen hadden betrekking op het ontbreken van de bijlage 'Activiteiten en begroting', het ontbreken van de financiering in het formulier 'Financieringsplan' en functiebeschrijvingen van de 4 typen functies (om na te gaan of die uren/kosten opgevoerd worden voor directe kosten (de subsidiabele activiteiten) of

¹² De evaluator constateerde in het aanvraagformulier dat bij een vraag een restant van het antwoord op de voorgaande vraag was ingevuld.

¹³ Op zichzelf zou het aanvragen van een ESF-subsidie voor ervaren en onervaren aanvragers even eenvoudig moeten zijn. De praktijk leert echter dat dit laatste type aanvragers het opstellen van een aanvraag veel meer complex ervaart. Ervaringsdeskundigheid op dit punt speelt dus wel degelijk een rol in de ervaringen met de aanvraagprocedure.

projectmanagement/coördinatie (indirecte kosten). De SER bleek in staat om deze ontbrekende informatie zonder problemen alsnog aan te reiken.

Zodra de vragen uit de brief beantwoord waren, werd de aanvraag verder beoordeeld, waarbij een 4-ogen principe gehanteerd werd. Er hebben zich rondom de beoordeling geen bijzonderheden voorgedaan. Mede gezien de betrokkenheid van de SER bij de ontwikkeling van het hoofdstuk en het intensieve contact in de aanloop tot de aanvraag, lag het in de rede dat de aanvraag aan de subsidievoorwaarden voldeed en goedgekeurd kon worden. Zoals hiervoor aangegeven, is medio december 2024 een positieve beschikking afgegeven door UVB.

Herziene aanvraag

Zoals hiervoor al aangegeven, bleek dat na aanvang van de uitvoering dat enkele onderdelen van de oorspronkelijke aanvraag in de praktijk anders uitpakten dan gedacht. Zo was voor de grootste kostenpost (activiteit C: 'Uitbreiden van het netwerk met nieuwe inclusiedesks') in eerste instantie bedacht dat de inhuur van een samenwerkingspartner als interne kosten kon worden opgevoerd. Vanuit de juridische afdeling en inkoop van de SER werd er echter op gewezen dat dit niet conform de aanbestedingsregels zou zijn en dat een Europese aanbesteding noodzakelijk was. Een groot deel van de kosten van dit onderdeel was als interne kosten aangemerkt, maar moesten alsnog als externe kosten opgevoerd worden. Hiervoor is contact met UVB gezocht. Deze wijziging was mede aanleiding voor het indienen van een gewijzigde subsidieaanvraag.

Op 17 oktober 2025 heeft de SER een herziene aanvraag ingediend, waarin op een aantal punten om een wijziging werd gevraagd. De onderstaande tabellen geven weer hoe de begroting van de oorspronkelijke en de herziene aanvraag eruit zien.

Tabel 2.2 Begroting oorspronkelijke aanvraag SER DiB (2024) (bedragen in euro's)

Activiteit	Interne kosten	Externe kosten	Totaal	Aandeel in directe projectkosten
A. Uitbouwen, versterken en continueren bestaande inclusiedesks	80.000	657.000	737.000	16%
B. Inventariseren regionale behoefte aan inclusiedesks	0	40.000	40.000	1%
C. Uitbouwen netwerk van inclusiedesks	3.470.000	90.000	3.560.000	76%
D. Evalueren effectiviteit inclusiedesks	0	40.000	40.000	1%
E. Overig	322.000	0	322.000	7%
Totaal projectkosten	3.872.000	827.000	4.699.000	100%
Coördinatie/projectman. (opslag 7%)			328.930	
Totaal generaal			5.027.930	

Bron: Aanvraag ESF SER-DiB 28 oktober 2024

Tabel 2.3 Begroting herziene aanvraag DIB (2025) (bedragen in euro's)

Activiteit	Interne kosten	Externe kosten	Totaal	Aandeel in directe projectkosten
A. Uitbouwen, versterken en continueren bestaande inclusiedesks	223.017	0	223.017	5%
B. Inventariseren regionale behoefte aan inclusiedesks	17.885	0	17.885	<1%
C. Uitbouwen netwerk van inclusiedesks	0	3.809.200	3.809.200	93%
D. Evalueren effectiviteit inclusiedesks	0	70.000	70.000	2%
Totaal subsidiabele projectkosten	240.902	3.879.200	4.120.102	100%
Coördinatie/projectmanagement			631.398	
Totaal generaal			4.751.500	

Bron: Aanvraag ESF SER-DIB 17 oktober 2025

Voor drie activiteiten zijn wijzigingen in de aard van de kosten doorgevoerd. Bij activiteit A (het uitbouwen, versterken en continueren van de activiteiten van de bestaande inclusiedesks) is de coördinator alsnog niet extern ingehuurd maar intern ingezet. De SER beschikte namelijk over personele capaciteit om deze activiteit zelf uit te voeren. Voor activiteit B (het inventariseren van regio's waar behoefte is aan een inclusiedesk) is de uitvoering alsnog intern belegd en dus de kosten gewijzigd van externe naar interne kosten. Zoals hierboven al aangekaart, zijn de kosten voor activiteit C omgezet van (vooral) interne naar externe kosten.

De tabellen laten ook zien dat de kosten voor activiteit D (het effectonderzoek) hoger zijn geworden. Op basis van een marktverkenning bleek het oorspronkelijk begrote bedrag van 40.000 euro te laag ingeschat. Vandaar dat de nieuwe raming hoger is, waardoor overigens ook voldaan moet worden aan het aantonen van marktconformiteit. Voor inkopen boven 50.000 euro tot aan de grens van Europese aanbesteding moet de opdracht meervoudig onderhands aanbesteed worden.

Als laatste is de oorspronkelijk gehanteerde 7% opslag voor indirecte kosten vervangen door de systematiek van volledige verantwoording van de indirecte kosten. De opslag bleek niet toereikend om de daadwerkelijke indirecte kosten te dekken. De SER kiest er daarom voor om alle indirecte kosten te verantwoorden, zonder toepassing van een flatrate. Hierbij geldt dat het totaal aan indirecte kosten niet meer dan 20% van de subsidiabele kosten mag bedragen.

Het bovenstaande heeft erin geresulteerd dat de totale begrote projectkosten in de herziene aanvraag per saldo lager uitgevallen dan in de oorspronkelijke subsidieaanvraag.

UVB kon het verzoek tot wijzigingen honoreren, omdat daarmee nog steeds voldaan werd aan de voorwaarden van het hoofdstuk. Voor UVB was niet zozeer relevant hoe de verdeling van het subsidiebedrag eruit ziet, zolang de kosten binnen het maximale subsidiebedrag van 5 miljoen euro blijven.

3. Inhoud en voortgang SER DiB

In dit hoofdstuk beschouwen we de inhoud en voortgang van het project van de SER waarvoor subsidie uit de ESF+-regeling beschikbaar gesteld is. Daarbij besteden we eerst aandacht aan de algemene voortgang van het project (paragraaf 3.2). Vervolgens lichten we de inhoud en voortgang van elk van de afzonderlijke projectactiviteiten toe.

3.1 Algemene voortgang

De SER informeert UVB over de voortgang door een combinatie van tussentijdse contacten en schriftelijke rapportages. Zoals hiervoor aangegeven, geldt de verplichting dat er jaarlijks een voortgangsrapportage moet worden ingediend, waarbij zowel de inhoudelijke voortgang als de tussentijdse financiële realisatie verantwoord wordt. Vanuit zowel UVB als de SER is aangegeven dat de communicatie gedurende de uitvoering van het project goed verloopt. UVB wordt naar eigen zeggen goed geïnformeerd over de voortgang van het project. SER had geen moeite om de voortgangsrapportage op te stellen.

In schema 3.1 is weergegeven hoe de financiële realisatie van het project tot dusver verloopt, dus hoeveel kosten eind 2025 verantwoord zijn voor elk van de begrotingsposten en het project als geheel. Hieruit kan belangrijke informatie worden afgeleid over de voortgang van het project.

Tabel 3.1 Stand van zaken gerealiseerde kosten, per begrotingspost en totaal (eind 2025)
(bedragen in euro's)

Activiteit	Begroting*	Stand van zaken	
		Absoluut	Aandeel van begroting
A. Uitbouwen, versterken en continueren bestaande inclusiedesks	223.017	4.493	2%
B. Inventariseren regionale behoefte aan inclusiedesks	17.885	7.371	41%
C. Uitbouwen netwerk van inclusiedesks	3.809.200	0	0%
D. Evalueren effectiviteit van inclusiedesks	70.000	15.739	22%
Indirecte kosten (projectadministratie en coördinatie)	631.398	134.103	21%
Totale gerealiseerde projectkosten	4.751.500	161.706	3,4%

* Volgens de herziene aanvraag

Bron: Voortgangsrapportage 1 project 2024ESFp20252, april 2026

Een eerste constatering is dat het project weliswaar in gang gezet is, maar dat eind van vorig jaar nog maar een klein deel van de subsidiabele kosten zijn gerealiseerd. Beschouwen we de totale projectperiode (van 1 november 2024 tot en met eind 2028) dan beslaat deze 50 maanden. Eind 2025 was inmiddels een kwart van de projectperiode verstreken. Op dat moment was nog maar een klein aandeel van de subsidiabele projectkosten gerealiseerd.

In de tweede plaats blijkt dat volgens de eerste voortgangsrapportage op drie van de vier projectactiviteiten en op de post 'indirecte kosten' kosten zijn verantwoord. Drie van de vijf begrotingsposten – de inventarisatie, de effectiviteitsmeting en de indirecte kosten – lopen in zekere

zin op schema (in die zin dat meer of ongeveer een kwart van de subsidiabele kosten inmiddels verantwoord kunnen worden. Dit geldt echter niet voor verreweg de grootste kostenpost, namelijk activiteit C (het uitbouwen van het netwerk van inclusiedesks met nieuwe desks). Op deze begrotingspost waren eind 2025 nog geen kosten geboekt. Ook was nog maar een gering aandeel van de begrote kosten van activiteit A (uitbouwen en versterken van de bestaande inclusiedesks) 'aangesproken'.

Voor het feit dat voor het uitbouwen van het netwerk met nieuwe inclusiedesks ultimo 2025 nog geen subsidiabele kosten zijn gemaakt, kunnen meerdere verklaringen worden aangevoerd. Ten eerste zit er een volgtijdelijkheid in de activiteiten B (inventariseren) en C (uitbreiden netwerk). Eerst moest de inventarisatie gedaan worden om potentiële regio's voor nieuwe inclusiedesks in kaart te brengen alvorens de realisatie van nieuwe desks op te kunnen pakken. Ten tweede bleek, zoals hiervoor aangegeven, dat er voor het selecteren van een externe partner voor de uitvoering van activiteit C alsnog een Europese aanbesteding gedaan moest worden. Deze procedure nam de nodige (doorloop)tijd in beslag, waardoor pas eind 2025 aangekondigd kon worden dat AWWN gekozen was als partner. De uitvoering van activiteit C kon dus pas in december 2025 opgepakt worden. Vanaf dat moment worden subsidiabele kosten gemaakt voor deze begrotingspost. Deze kosten zijn – in de derde plaats – nog niet in de verantwoording meegenomen. Omdat de factuurvereisten eerst nog met AWWN afgestemd moesten worden, werd de eerste factuur van AWWN pas na oplevering van het voortgangsverslag ontvangen.

De bovenstaande tabel geeft niet de feitelijke voortgang van de activiteit C op het evaluatiemoment weer. Naast het feit dat de kosten van december 2025 nog niet zijn opgevoerd, zijn er in de eerste helft van 2026 grote stappen gemaakt bij de uitvoering van activiteit C. Daarnaast kan een deel van de indirecte kosten weliswaar gelieerd worden aan deze activiteit, maar hieronder niet opgevoerd worden. Zo moest de interne tijdsinzet voor de Europese aanbesteding van de uitvoering van activiteit C opgevoerd worden bij indirecte kosten (zie tabel 2.3). Tenslotte konden ook andere interne kosten van de SER – de inzet van de juridische afdeling en afdeling inkoop – niet meegenomen worden in de verantwoording van de subsidiabele kosten. Dit omdat deze functies en bijbehorende tarieven niet in de ESF-aanvraag waren meegenomen. Deze extra kosten zijn dus niet subsidieel en komen dus voor rekening van de SER zelf.

3.2 Inhoud en verloop projectactiviteiten

Hieronder wordt per activiteit toegelicht welke voortgang er tot nu toe geboekt is en waarop de uitgevoerde activiteiten betrekking hebben. Het navolgende is gebaseerd op het voortgangsverslag, de meest recente jaarverslagen van (actieve) inclusiedesks en het gesprek met de SER.

Activiteit A - Uitbouwen, versterken en continueren bestaande inclusiedesks

Het beoogde resultaat van activiteit A is dat de bestaande inclusiedesks hun activiteiten continueren en zodanig uitbouwen dat zij beschikken over een sterk netwerk van bedrijven en organisaties die bezig zijn met inclusief werkgeverschap in de regio. De werkwijze van de inclusiedesks wordt gestandaardiseerd zodat het kan dienen als blauwdruk voor nieuwe op te richten desks (dus de

inclusiedesks die in activiteit C van de grond komen). Bovendien is het de bedoeling dat de bestaande desks een adviserende rol ten opzichte van de nieuwe inclusiedesks krijgen.

Bij deze activiteit moet worden opgemerkt dat de feitelijke uitvoering van de activiteiten van de bestaande inclusiedesks niet vanuit ESF+-middelen gefinancierd wordt, maar vanuit de centrumgemeenten. In elke regio is initieel een kwartiermaker aangesteld die alle werkzaamheden in de regio voor zijn of haar rekening neemt. De kosten van deze kwartiermakers worden betaald door deze centrumgemeenten. Zij hebben daartoe opdracht verstrekt aan de SER, die voor de uitvoering menskracht regelde. Wel wordt vanuit het hoofdstuk SER DiB de coördinatiefunctie vanuit het landelijke DiB-team gesubsidieerd. Deze coördinator heeft als taak om ontwikkelingen in het veld/de behoeften van het bedrijfsleven te analyseren, de diversiteitsonderwerpen te kiezen waarop ingezet zou moeten worden en bij te dragen aan de positionering/inbedding van de desk in de regio. Deze coördinator vult als het ware de randvoorwaarden in voor een goede uitvoering en vergroting van het bereik en de impact van de activiteiten van de regionale inclusiedesk.

In de achterliggende periode zijn – zoals uit schema 3.1 blijkt – nog niet veel uren geschreven op activiteit A. Dit komt doordat de activiteiten B en C vooral aandacht vroegen. De uren die geschreven zijn op het uitbouwen en versterken van de bestaande inclusiedesks hebben vooral betrekking op het contact met partijen in de regio Amsterdam. Deze contacten stonden in het teken van het verkennen van de mogelijkheden om de inclusiedesk Amsterdam Divers & Inclusief (ADI) (2020) opnieuw op te starten. Daarnaast wordt gewerkt aan het uniform krijgen van de werkwijzen die zich richten op het werken met een plan van aanpak voor bedrijven en het delen van goede praktijken. De activiteiten van deze inclusiedesk moesten begin 2024 'on hold' worden gezet. Toen liep namelijk de oorspronkelijke subsidieperiode af. De gemeente bleek moeite te hebben om de financiering voor het vervolg rond te krijgen. Dit lijkt inmiddels gelukt te zijn: op de website van deze inclusiedesk is de aankondiging gegaan dat de desk naar verwachting in november 2026 hernieuwd opgestart gaat worden.¹⁴ Over de invulling hiervan is in dit stadium nog geen informatie beschikbaar.

De twee andere inclusiedesks in Rotterdam en Utrecht zijn later opgestart (in 2021 respectievelijk 2024) en worden op dit moment nog vanuit beide centrumgemeenten gefinancierd. Hoewel deze volgens de eerste voortgangsrapportage goed functioneren en de nodige (arbeids)organisaties weten te bereiken (zie hierna), zullen ook in die regio's mogelijk problemen met de borging van hun desks gaan spelen. Zo loopt de subsidieperiode in Utrecht later dit jaar af en is op het moment van de evaluatie de vervolgfinitiering nog niet (definitief) geregeld.

In de tussentijdse voortgangsrapportage meldt de SER dat de twee bestaande en 'actieve' inclusiedesks een belangrijke bijdrage leveren aan het versterken van diversiteit en inclusie binnen regionale arbeidsmarkten. De netwerken zijn verder gegroeid, de kennisdeling is structureel geborgd en een groot aantal arbeidsorganisaties is ondersteund via adviesgesprekken, helpdeskcontacten en kennisactiviteiten.

¹⁴ Website: <https://o2odiverseninclusief.nl/>

De Rotterdamse inclusiedesk – **o10 Inclusief** die sinds 2021 actief is – heeft in de periode oktober 2024-september 2025 ingezet op het verder verstevigen van het netwerk van arbeidsorganisaties.¹⁵ In de periode van het meest recente jaarverslag zijn 30 helpdeskvraagstukken behandeld, bijvoorbeeld over werving en selectie en het creëren van een inclusief werkklimaat. Naast de helpdesk worden vanuit de inclusiedesk adviesgesprekken gevoerd om aangesloten bedrijven te ondersteunen bij hun diversiteits- en inclusiebeleid. Tevens zijn meerdere themabijeenkomsten georganiseerd en worden kennis en opgehaalde voorbeelden gedeeld op de website. Het netwerk heeft in die periode een groei doorgemaakt: het aantal aangesloten bedrijven en organisaties is toegenomen tot 88 bedrijven en 14 experts (ten opzichte van 78 bedrijven en 12 experts een jaar eerder). Van de aangesloten bedrijven hadden inmiddels 55 bedrijven een plan van aanpak opgesteld en in uitvoering genomen. Uit een analyse van deze plannen van aanpak blijkt dat bedrijven vaak investeren in meerdere diversiteits-dimensies. De nadruk ligt vooralsnog echter op etnisch-culturele diversiteit (zie volgende paragraaf).

Utrecht Divers & Inclusief heeft ook vooruitgang geboekt in het versterken van diversiteit en inclusie op de Utrechtse arbeidsmarkt. Het netwerk is flink uitgebouwd en deelnemende organisaties wisten elkaar goed te vinden om ervaringen en kennis uit te wisselen.¹⁶ In het tweede jaar van haar bestaan (2025) zijn 27 nieuwe organisaties toegetreden tot het netwerk, waarmee het totaal aantal leden uitkomt op 46. Van de nieuw toegetreden organisaties hebben 15 een plan van aanpak opgesteld. Vanuit de Utrechtse inclusiedesk zijn verschillende activiteiten ondernomen die hoofdzakelijk gericht waren op kennisdeling- en uitwisseling, waaronder themabijeenkomsten, een online kennisplatform en de lancering van de toolbox 'Gelijke kansen voor stagairs'. In het jaarverslag van deze inclusiedesk treffen we geen analyse van inhoud van de plannen van aanpak aan (zoals wel in het jaarverslag van Rotterdam). In welke dimensies hier aan de orde komen, kan dus geen inzicht worden gegeven.

Activiteit B - Inventariseren regionale behoefte aan inclusiedesks

Ter voorbereiding op de keuze voor regio's waarin een nieuwe inclusiedesk opgericht gaan worden, heeft de SER zelf een inventarisatie uitgevoerd. Daartoe heeft zij allereerst een toetsingskader ontwikkeld om te bepalen welke regio's geschikt zijn voor een nieuw op te richten inclusiedesk. Vervolgens heeft de SER gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers en stakeholders van diverse arbeidsmarktregio's, zoals gemeenten, werkcentra en regionale samenwerkingsverbanden. Dit om te toetsen in hoeverre er belangstelling bij deze partijen bestaat voor een inclusiedesk in hun regio en welke bijdrage zij daaraan zouden willen leveren. Op basis van de verkregen informatie uit de gesprekken en de toets hiervan aan het ontwikkelde toetsingskader, is een notitie opgesteld met een shortlist van regio's met de meeste potentie voor de nieuw op te richten inclusiedesks. Deze 'top 3' bestond uit de regio's: Midden-Brabant, Zuidoost-Brabant, Zuid-Limburg.

Nadat eind 2025 de keuze op AWWN was gevallen als partner voor het uitbreiden van de inclusiedesks (zie activiteit C hierna), zijn de uitkomsten van de inventarisatie door de SER 'gedeeld' met AWWN. Deze organisatie heeft vervolgens verdere contacten gelegd met partijen uit de regio's om het initiatief voor een regionale inclusiedesk meer handen en voeten te geven (zie volgende activiteit).

¹⁵ o10 Inclusief, *Jaarrapportage netwerk o10 Inclusief 1 oktober 2024 – 1 september 2025*.

¹⁶ Utrecht Divers & Inclusief, *Jaarrapportage 2025*.

Met twee van de drie arbeidsmarktregio's uit de shortlist zijn inmiddels vergevorderde gesprekken over het opzetten van een inclusiedesk.

De uitvoering van de inventarisatie is goed en volgens plan verlopen. Aangezien de SER over dit onderwerp al veel contacten met regio's had, konden de gesprekken goed georganiseerd worden en zinvol gevoerd worden. Met de inventarisatie binnen activiteit B is in de optiek van de evaluator een effectieve voorinvestering gedaan voor de feitelijke realisatie van nieuwe inclusiedesks die binnen activiteit C centraal staat.

Activiteit C - Uitbouwen netwerk van inclusiedesks

Zoals hiervoor aangegeven, heeft activiteit C een lange aanloop en is de feitelijke uitvoering hiervan – en realisatie van subsidiabele kosten – recent op gang gekomen. Los van het feit dat deze voorafgegaan moest worden door de bovengenoemde inventarisatie, moest een Europese aanbesteding worden georganiseerd voor de keuze van een externe partner. Daartoe heeft de SER eerst een marktconsultatie gedaan waarop meerdere partijen gereageerd hebben. Met die partijen zijn gesprekken gevoerd, waarna de aanbestedingsprocedure is voorbereid en uitgevoerd. Deze procedure heeft erin geresulteerd dat in december 2025 aangekondigd werd dat De Normaalste Zaak, het netwerk van AWWN voor diversiteit en inclusie, als externe partner voor de oprichting van nieuwe inclusiedesks gekozen is.¹⁷

Na de keuze voor AWWN is deze organisatie direct gestart met de uitvoering van activiteit C. Vervolgens zijn binnen een kort tijdsbestek belangrijke stappen gezet om tot de nieuwe inclusiedesks te komen. Zo hebben de SER en AWWN samen de eerste inventarisatie van potentiële regio's uitgebreid en het toetsingskader verder ingevuld. Ook is een nieuw versimpeld plan van aanpak voor het bereiken en ondersteunen van mkb-ondernemers via de regionale inclusiedesks opgesteld. Aan de hand hiervan zijn gezamenlijk vervolggesprekken gevoerd om de oprichting van nieuwe desks verder te bespreken met partijen in de regio's die belangstelling getoond hebben.¹⁸ Deze gesprekken hebben inmiddels resultaat gehad.

Zeer recent is aangekondigd dat de eerste nieuwe regionale inclusiedesk – Inclusiedesk Noord – in Groningen en de kop van Drenthe gestart zal worden. AWWN heeft voor deze inclusiedesk inmiddels een kwartiermaker aangesteld. Op 23 juni jongstleden vond de kick-off van deze nieuwe desk plaats.¹⁹ Met twee andere regio's (Zuidoost-Brabant/Helmond-De Peel en Midden-Limburg, die wel op de shortlist stonden) zijn inmiddels ook vergevorderde plannen ontwikkeld. Na de zomer zal de kick-off in Brabant worden georganiseerd. Een belangrijk resultaat bij deze nieuwe inclusiedesk is dat ASML toegezegd heeft om geld in te leggen voor de cofinanciering van de uren van de kwartiermaker. Verderop in de tijd wordt ook de kick-off in Midden-Limburg verwacht.

¹⁷ Website www.ser.nl/nl/actueel/nieuws/awvn-regionale-inclusiedesks.

¹⁸ Dit bleef niet beperkt tot de regio's op de shortlist: de eerste regio die een nieuwe inclusiedesk krijgt, stond niet op deze shortlist.

¹⁹ Website www.denormaalstezaak.nl/nieuws/kick-off-inclusiedesk-noord-op-23-juni.

De samenwerking met AAVN wordt door de SER als goed en constructief aangemerkt. Door in de eerste maanden goed samen op te trekken, kon direct na de opdrachtverlening aan AAVN een vliegende start worden gemaakt. Activiteit C is dan ook binnen een kort tijdsbestek na de Europese aanbesteding goed op gang gekomen.

Activiteit D - Evalueren effectiviteit van inclusiedesks

Ook activiteit D is inmiddels in uitvoering gekomen. Voor de uitvoering van het effectonderzoek is eerst een marktverkenning uitgevoerd (waaruit bleek dat de kosten hoger zouden uitvallen dan was begroot, zie vorig hoofdstuk). Op basis van deze marktverkenning is een meervoudige onderhandse aanbestedingsprocedure in gang gezet, waarbij meerdere bureaus uitgenodigd werden om een offerte in te dienen. De keuze voor de uitvoering van dit onderzoek is gevallen op Regioplan.

Uit het gesprek met de SER blijkt dat de samenwerking met Regioplan tot dusver goed verloopt en dat de activiteit volgens plan uitgevoerd wordt. In het onderzoek naar de effectiviteit van de inclusiedesks worden zowel de bestaande ('actieve') inclusiedesks als de nog op te zetten nieuwe inclusiedesks meegenomen. In de eerste fase van het onderzoek wordt ingezoomd op de bestaande inclusiedesks.

Deze fase is op het moment van de evaluatie in volle gang. Activiteiten die daartoe tot dusver ontplooid zijn, hebben betrekking op deskresearch, het ontwikkelen van een vragenlijst voor de effectmeting, het uitzetten van een online enquête onder bedrijven die aangesloten zijn bij de inclusiedesks in Rotterdam en Utrecht en groepsgesprekken met SER-medewerkers en medewerkers van deze beide inclusiedesks. De lidbedrijven van de Amsterdamse inclusiedesk worden niet meegenomen in het effectenonderzoek omdat deze desk vanuit de gemeente Amsterdam wordt voortgezet en niet vanuit de SER. Daarom is besloten om het onderzoek alleen uit te voeren onder deelnemende arbeidsorganisaties van de Rotterdamse en Utrechtse inclusiedesks. De verwachting is dat voor de zomer een tussentijdse rapportage, waarin ook leerervaringen voor nieuwe desks worden gepresenteerd. Verderop in de tijd zal het onderzoek uitgebreid worden naar de nieuwe inclusiedesks.

Zoals uit de titel van activiteit D blijkt, zal in het onderzoek ook aandacht (moeten) worden besteed aan het verkennen van de mogelijkheden tot voortzetting van de inclusiedesks. Uit het gesprek met de SER leidt de evaluator af dat dit zijdelings aan bod komt. Het effectonderzoek zal namelijk zicht geven op wat wel en niet werkt bij de inclusiedesks en of bedrijven bereid zijn om de inclusiedesk na afloop van de subsidieperiode mee te financieren. Wel worden de eerste ideeën verkend voor het voortzetten van inclusiedesks. Zo zijn er in Limburg werkgeversnetwerken waar bijvoorbeeld met contributie wordt gevraagd. De SER heeft AAVN gevraagd om dit verder uit te werken. Het onderzoek geeft in die zin waardevolle inzichten voor het borgingsvraagstuk dat verder vanuit de overall coördinatie van de SER en de AAVN als partner geregeld zal moeten worden.

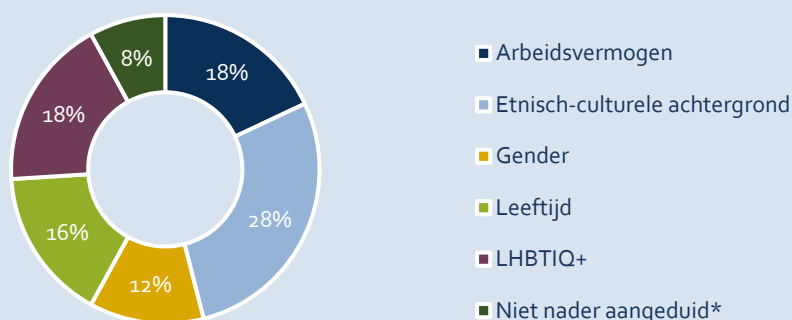
3.3 Gelijke kansen en non-discriminatie

Een horizontale doelstelling van ESF+-regelingen is dat er aandacht wordt besteed aan gelijke kansen en non-discriminatie (GKND). De kern van het hoofdstuk SER DiB raakt dit vraagstuk in essentie. De

regionale inclusiedesks die met dit hoofdstuk versterkt worden of opgezet worden hebben namelijk als doel om diversiteit binnen bedrijven te bevorderen en arbeidsdiscriminatie aan te pakken. In de aanvraag van de SER is dit ook verder toegelicht en onderbouwd.

Ten tijde van deze tussenevaluatie is vanzelfsprekend nog geen algeheel oordeel over de resultaten op het gebied van gelijke kansen en non-discriminatie te geven. De nieuwe inclusiedesks staan namelijk nog in de steigers en moeten nog verder in uitvoering genomen worden. Wel kan aan de hand van één van de twee bestaande ('actieve') inclusiedesks een eerste beeld geschetst worden van de dimensies van diversiteit waarop de inclusiedesks invloed hebben. Uit het meest recente jaarverslag van de inclusiedesk in Rotterdam blijkt dat in de plannen van aanpak, die de aangesloten bedrijven ontwikkeld en geïmplementeerd hebben, meerdere dimensies aandacht krijgen. Uit figuur 3.1 blijkt dat de dimensie etnisch-culturele achtergrond het meest voorkomt in de plannen van aanpak. Op enige afstand volgen de dimensies om arbeidsvermogen, leeftijd en LHBTIQ+. Arbeidsvermogen heeft betrekking op de mate waarin iemand in staat is om te werken. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om mensen die door ziekte of een handicap minder kunnen werken en daardoor minder kansen op de arbeidsmarkt maken.

Figuur 3.1 Aandacht voor diversiteitsdimensies bij inclusiedesk Rotterdam

* In de jaarrapportage van 010 Inclusief ontbreekt een label voor dit percentage.

Bron: 010 Inclusief, Jaarrapportage netwerk 010 Inclusief 1 oktober 2024 – 1 september 2025.

In hoeverre de aandacht voor deze dimensies ook daadwerkelijk tot resultaten leidt – meer diversiteit, meer inclusie en minder discriminatie op de arbeidsmarkt – zal aan het eind van de projectperiode moeten blijken uit het effectonderzoek.

4. Samenvattende conclusies en aanbevelingen

Aan de eerdere hoofdstukken sociale innovatie van het huidige ESF+-programma is in juni 2024 het **hoofdstuk SER DiB** toegevoegd. Vanuit dit hoofdstuk wordt ESF+-subsidie beschikbaar gesteld om arbeidsorganisaties te bereiken en te activeren om aandacht te besteden aan gelijke kansen, diversiteit en inclusie en regionale kennisdeling over deze thema's te faciliteren. Het middel daartoe zijn regionale inclusiedesks, waarmee de SER in een voorlopend programma Charter Diversiteit al goede ervaringen opgedaan heeft. Via het hoofdstuk SER DiB wordt beoogd om bestaande inclusiedesks te versterken en voort te zetten en daaraan drie nieuwe inclusiedesks toe te voegen. Voor dit hoofdstuk is een subsidiebudget van maximaal 5 miljoen euro beschikbaar.

De SER was de enige beoogde aanvrager. Na publicatie van het hoofdstuk in de Staatscourant in juni 2024 is het hoofdstuk begin september 2024 opengesteld voor de SER. Half december van dat jaar volgde een positieve beschikking vanuit UVB en kon de uitvoering van het ingediende project ter hand genomen worden. De formele uitvoeringstermijn van het project loopt tot eind 2028.

Voorbereiding en voorwaarden

Vanwege het feit dat de SER de enige beoogde aanvrager van dit hoofdstuk was, verliep de voorbereiding geheel anders dan gebruikelijk bij ESF-hoofdstukken. De SER werd door het ministerie van SZW betrokken bij de inhoudelijke invulling van het hoofdstuk. De ontwikkeling en uitwerking van het hoofdstuk gebeurde 'onder stoom en kokend water' om het hoofdstuk nog binnen de kabinetsperiode goedgekeurd te krijgen. Betrokkenen van SZW en de SER oordelen positief over deze voorbereidingsfase. Hoewel het niet altijd eenvoudig was om de beoogde activiteiten in de ESF+-mal te gieten, kon de SER goed uit de voeten met de inhoud van het hoofdstuk en de subsidiabele activiteiten.

De financiële voorwaarden bleken naderhand onvoldoende doordacht en geïnterpreteerd. Dit werd voor de SER pas goed duidelijk toen de Handleiding projectadministratie (HPA) beschikbaar kwam, enkele maanden na de subsidietoekenning. Doordat geschoven moest worden tussen interne en externe kosten en de gekozen opslag ongunstig uitpakte, zag de SER zich genoodzaakt om in het eerste jaar van uitvoering een herziene aanvraag in te dienen.

Aanbeveling 1

Zorg dat de HPA vroegtijdig beschikbaar is. Voor aanvragers die niet ervaringsdeskundig zijn op ESF-gebied, vormt dit een belangrijke informatiebron.

Rondom de eisen voor de inhoudelijke en financiële verantwoording doen zich geen knelpunten voor en worden deze ook niet verwacht. Voor de inhoudelijke verantwoording kan goed aangesloten worden bij bestaande rapportages. Voor de financiële verantwoording doet de SER een beroep op een deskundig administratiebureau.

Voorlichting en aanvraagprocedure

Ook de voorlichting over het hoofdstuk was anders dan gebruikelijk: door de betrokkenheid van de

SER in het voortraject waren aanvullende voorlichtingsmiddelen zoals informatiebijeenkomsten niet noodzakelijk naast de publicatie van het hoofdstuk in de Staatscourant. Hoewel de informatievoorziening voorafgaand aan het indienen van de aanvraag als voldoende werd ervaren, was het desondanks nodig om aanvullende informatie in te winnen bij UVB over met name financieel-technische aspecten van de aanvraag.

Voor het indienen van de subsidieaanvraag zijn vanuit UVB formats beschikbaar gesteld die de SER kon invullen en indienen via het online aanvraagportaal. De SER heeft het portaal en de formats als niet klantvriendelijk ervaren. Tot grote problemen heeft dit echter niet geleid. Vanuit UVB moest wel de (gebruikelijke) vragenbrief worden verstuurd om de informatie compleet te krijgen; het aanleveren van deze aanvullende informatie vormde geen probleem voor de SER. Rondom de beoordeling van de initiële subsidieaanvraag deden zich geen bijzonderheden voor. Dit gold overigens ook voor de beoordeling van de herziene aanvraag, met daarin verschuivingen tussen interne en externe kosten, bijstellingen in de hoogte van kosten en verantwoording van de indirecte kosten in plaats van toepassing van de flatrate. De gewijzigde aanvraag kon de goedkeuring dragen van UVB.

Inhoud en voortgang project

Uit de tussenevaluatie blijkt dat de uitvoering van het project inmiddels goed op gang gekomen is. Voor elk van de vier subsidiabele activiteiten geldt dat activiteiten ontplooid zijn en kosten worden gemaakt. Het opzetten van de nieuwe inclusiedesks – activiteit C die meer dan 90% van de begroting uitmaakt – is als laatste opgepakt. Reden hiervoor is de benodigde 'voorinvestering' voor deze activiteit – namelijk de inventarisatie van potentiële kandidaat-regio's voor een nieuwe inclusiedesk (activiteit B) – en het feit dat de uitvoering extern belegd moest worden en een Europese aanbesteding nodig was voor de keuze van een partner.

Eind 2025 is die partner gevonden en de uitvoering gestart. Uit de aangereikte informatie blijkt dat sindsdien de drie regio's bekend zijn en de eerste nieuwe inclusiedesk heel binnenkort van start gaat. De samenwerking met de partner wordt als heel prettig en constructief aangemerkt.

Aanbeveling 2

Monitor vanwege de dominantie in de begroting nauwkeurig de voortgang van de oprichting van de drie nieuwe inclusiedesks. Dit om het risico van onderbenutting van subsidiemiddelen

Aanbeveling 3

Zorg dat van meet af aan gewerkt wordt aan de borging van de nieuwe inclusiedesks na afloop van de ESF+-subsidieperiode.

Een belangrijk punt van zorg komt naar voren uit activiteit A 'Uitbouwen, versterken en continueren bestaande inclusiedesks'. De feitelijke uitvoering van deze inclusiedesks worden niet vanuit ESF+ gefinancierd maar vanuit centrumgemeenten. Bij de afloop van de (gemeentelijke) subsidieperiode is vervolgfianciering niet vanzelfsprekend. De desk in Amsterdam is daardoor al enige tijd 'on hold'

gezet. Bij de andere twee bestaande desks is de borging nog niet geregeld. De inzet van de landelijke coördinatie en ondersteuning van bestaande inclusiedesks – waarop activiteit A betrekking heeft – is er tot nu toe op gericht om de Amsterdamse desk weer actief te krijgen (wat lijkt

te gaan lukken gezien de aankondiging dat deze binnenkort weer actief wordt). Dit leert dat borging ook bij nieuwe inclusiedesks van meet af aan aandacht dient te krijgen.

De laatste subsidiabele activiteit bestaat uit het effectonderzoek (activiteit D). Via een aanbestedingsprocedure is een onderzoeksbureau geselecteerd, dat de uitvoering van de eerste fase van het onderzoek voortvarend opgepakt heeft. Deze eerste fase is gericht op de ervaringen met – en effecten van de twee bestaande, actieve inclusiedesks. In de tussenrapportage die binnenkort verwacht wordt, worden leerervaringen voor de nieuwe inclusiedesks gepresenteerd.

Qua inhoud past het hoofdstuk c.q. het project van de SER feilloos bij de horizontale EU-doelstelling van gelijke kansen en non discriminatie (GKND). De regionale inclusiedesks die met dit hoofdstuk versterkt of opgezet worden hebben namelijk als doel om diversiteit binnen bedrijven te bevorderen en arbeidsdiscriminatie aan te pakken. Uit het jaarverslag van één van de bestaande desks kan een indicatie worden verkregen op welke dimensies van diversiteit mogelijk een effect mag worden verwacht. Uit een analyse van de plannen van aanpak van deelnemende bedrijven blijkt dat alle dimensies aandacht krijgen, maar de dimensie etnisch-culturele achtergrond het meest voorkomt in deze plannen. Op enige afstand volgen arbeidsvermogen, leeftijd en LHBTIQ+. Wellicht dat de eerste resultaten van het effectonderzoek, die nog voor de zomer worden verwacht, hierover meer duidelijkheid gaat geven.

De SER is in dit stadium van het subsidieproject optimistisch over de realisatie van de activiteiten en het doelbereik ervan aan het eind van de subsidieperiode. Bij de uitvoering van de projectactiviteiten wordt verdere ondersteuning vanuit het ministerie van SZW dan ook niet nodig geacht. Wel is tussen UVB en de SER afgesproken om elk half jaar de (financiële) voortgang van de projectrealisatie te monitoren via een monitorbezoek.

Colofon

Bureau Bartels B.V.
Postbus 318
3800 AH Amersfoort
Stationsplein 13A
3818 LE Amersfoort
www.bureaubartels.nl
info@brtls.nl
033 - 4792020